

Nr 348.

Av herr **Velander m. fl.**, med förslag till lag om ändring i 9 kap. 33 § vattenlagen.

Enligt 9 kap. 33 § första stycket vattenlagen skall, i sammanhang med beslut om ersättande av förlorad vattenkraft medelst kraftöverföring, viss tid bestämmas, inom vilken överföringen senast skall börja.

I tredje stycket av samma paragraf föreskrives i fråga om icke tillgodogjord vattenkraft, att tiden skall räknas från det ersättningsfrågan slutligen avgjordes och ej må sättas längre än för utförande av erforderliga arbeten skäligen må anses behöfligt. Tiden börjar följaktligen löpa först då laga-kraftätagande beslut föreligger eller möjligen då beslut meddelas, som sedermera vinner laga kraft. Till följd härav kan ersättningsgivare, om ersättningsfrågan prövas i flera instanser, komma i tillfälle att under längre eller kortare tid utnyttja den annan tillhöriga vattenkraften utan ersättning. Förhållandena gestalta sig i detta hänseende något olika, beroende på om målet handlägges i den enligt vattenlagen normala ordningen eller om arbetet igångsättes med stöd av ett i deldom meddelat byggnadstillstånd.

I det förra fallet måste den från ersättningsfrågans slutliga avgörande löpande tidsfristen utmätas så, att den täcker hela den tid som kan beräknas åtgå för kraftverkets uppförande (färdigställandet av överföringsanordningarna inbegripet). Vattendomstolen kan nämligen — även om verkställighetstillstånd lämnas enligt 11 kap. 67 § — icke förutsätta, att arbetet skall påbörjas förrän ersättningsfrågan blivit slutligen avgjord och sökanden sålunda fått visshet om vilka förpliktelser han i detta hänseende ikläder sig genom att taga tillståndet till kraftverkets uppförande i anspråk. För övrigt kan vattendomstolen aldrig med säkerhet veta, om dess dom kommer att överklagas. Om verkställighetstillstånd meddelas — eller, där endast sökanden själv klagat, oberoende av sådant tillstånd — har sökanden emellertid möjlighet att igångsätta bygget utan att avvakta det slutliga avgörandet i ersättningsfrågan. Använder sig sökanden härav, kan kraftverket eventuellt bliva färdigt att tagas i drift redan innan detta avgörande föreligger; i varje fall talar sannolikheten för att det blir färdigt vid en tidigare tidpunkt än då ägaren är skyldig att påbörja kraftöverföringen.

Om kraftverksbygget igångsätts med stöd av särskilt byggnadstillstånd, kan arbetet vid tiden för kraftersättningsfrågans avgörande ha fortskridit mer eller mindre långt; eventuellt är anläggningen då redan färdig. Härtill har vattendomstolen att taga hänsyn vid bestämmande av den tid, inom vilken kraftöverföringen skall börja. Tiden skall sålunda bestämmas med hänsyn till de arbeten som till äventyrs återstå. Är kraftverket redan färdigt,

kan det endast vara fråga om särskilda anordningar för överföringen. Även om den tid, inom vilken överföringen skall börja, utmätas helt kort, kan det emellertid — enär tiden börjar löpa först då ersättningsfrågan slutligen avgjorts — till följd av frågans prövning i flera instanser bliva möjligt för sökanden att i flera år utnyttja vattenkraften utan vederlag. Det är huvudsakligen i dylika situationer som ifrågavarande stadgande i praktiken visat sig leda till obilliga konsekvenser. En lagändring synes därför böra genomföras.

Att tiden för kraftöverföringens början — när det gäller ersättning för utbyggd vattenkraft — enligt gällande lag skall räknas från ersättningsfrågans slutliga avgörande, sammanhänger med att överföringen förutsätter särskilda anordningar, till sin utformning beroende av kraftersättningens storlek, strömart, spänning och periodtal, platsen för dess tillhandahållande o. s. v. Lagstiftaren har i detta fall icke velat ålägga ersättningsgivaren att utföra dylika anordningar i enlighet med en icke lagakraftägande dom och därmed utsätta honom för risken att — kanske för mycket dryga kostnader — få vidtagna ändrade anordningar, sedan det slutliga avgörandet fallit. Det kan också inträffa, att vattendomstolen mot sökandens bestridande föreskriver ersättning i kraft och att högre rätt, med ändring härav, utdömer ersättning i penningar; i sådan händelse skulle ju de kostnader, som nedlagts på överföringsanordningar, bliva helt onyttiga. Med hänsyn till nu berörda förhållanden bör man otvivelaktigt såsom huvudregel bibehålla att den tid, inom vilken kraftöverföring skall igångsättas, börjar löpa först då målet i denna del blivit slutligen avgjort. Härå synes man dock kunna göra den modifikation till ersättningstagarens förmån, att ersättningstagaren erhåller rätt att, sedan vattendomstolen (eller vattenöverdomstolen) utdömt ersättning i kraft, påfordra kraftöverföring enligt de därom meddelade bestämmelserna mot att han svarar för de kostnader, som kunna bliva onyttiga genom ändring av domen i högre rätt, samt ställer säkerhet för desamma. Givetvis måste därvid ersättningsgivaren, från det ersättningstagaren anmält sitt anspråk på kraftöverföring, äga tillgodonjuta en tidsfrist, motsvarande den som eljest skulle ha räknats från ersättningsfrågans slutliga avgörande. I överensstämmelse med vad nu sagts bör ett tillägg till stadgandet i 9 kap. 33 § tredje stycket införas. Enligt detta tillägg skall, om ersättningstagaren anmäler att han tidigare än huvudregeln medger vill komma i åtnjutande av kraft och visar att han ställt sådan säkerhet som nyss nämnts, fristen för kraftöverföringens början räknas från det anmälningen skedde i stället för från ersättningsfrågans slutliga avgörande. Då avsikten med lagändringen endast är att ge ersättningstagaren möjlighet att hindra en vederlagsfri exploatering av hans vattenkraft, bör det vidare stadgas, att ersättningstagaren icke är berättigad att påfordra kraftöverföring förrän hans vattenkraft blivit tillgodogjord i ersättningsgivarens anläggning resp. — om ersättningens fastställande att utgå i kraft grundar sig på 9 kap. 14 § — förrän medgivet arbete fullbordats.

I samband med nu angivna ändringar i 9 kap. 33 § tredje stycket har den nuvarande huvudregeln — om tidsfristens räknande »från det ersättnings-

frågan slutligen avgjordes» — i förtydligande syfte jämkats så att fristen förklarar skola börja löpa först då lagakraftätagande beslut i frågan föreligger (icke då beslut meddelas, som sedermera vinner laga kraft).

Om enligt de föreslagna nya bestämmelserna kraftöverföring igångsättes på grundval av ett beslut, som sedermera i något avseende ändras i högre instans, kunna förhållandena i någon mån kompliceras. Det torde emellertid kunna överlämnas åt rättstillämpningen att lösa de spörsmål som härvid uppstå.

Det torde böra uttryckligen föreskrivas att de nya bestämmelserna ej bli tillämpliga, där beslut om ersättningskraft meddelats enligt äldre lag och beslutet vunnit laga kraft mot ersättningstagaren före nya lagens ikraftträdande.

Med anledning av vad ovan anförts hemställes,
att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändring i 9 kap. 33 § vattenlagen den 28 juni 1918 (nr 523).

33 §.

I sammanhang med — — — skall börja.

Sådan tid — — — nämnda lag.

Är vattenkraften icke tillgodogjord skall tiden, som ej må sättas längre än för utförande av erforderliga arbeten skäligen må anses behöfligt, räknas från det ersättningsfrågan blivit avgjord genom beslut, som vunnit laga kraft. Vill ersättningstagare tidigare komma i åtnjutande av kraft, vartill han enligt meddelat beslut är berättigad, mot att han svarar för den kostnad, som kan bliva onyttig om beslutet ändras i högre rätt, göre han anmälan härom till ersättningsgivaren samt foge vid anmälningen bevis, att han hos Konungens befallningshavande ställt pant eller borgen för sagda kostnad: och varde i sådant fall tiden räknad från det anmälningen skedde. Ersättningstagaren äge dock icke på grund av anmälan, som nu sagts, påfordra, att kraftöverföringen skall börja förrän vattenkraften blivit tillgodogjord vid ersättningsgivarens anläggning eller, i fall som avses i 14 §, förrän medgivet arbete fullbordats.

Till undvikande — — — anordningar föreskrivas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1954.

Bestämmelserna i 9 kap. 33 § tredje stycket nya lagen skola icke äga tillämpning, där beslut om ersättning medelst kraftöverföring vunnit laga kraft mot ersättningstagaren före nämnda dag.

Stockholm den 27 januari 1954.

Gustaf Velander.

P. G. Lundgren.

G. Svärd.